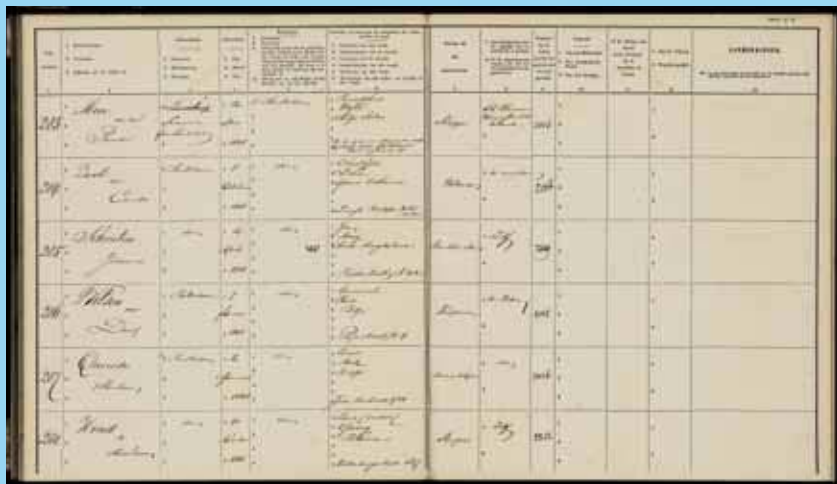


Onlangs is het project 'Veel handen maken licht werk. Open archieven door crowdsourcing' van start gegaan. Doel van dit project is te onderzoeken hoe vrijwilligers op grote schaal online ingezet kunnen worden om archieven nader te ontsluiten. Organisator Stadsarchief Amsterdam nodigt archiefinstellingen uit om deel te nemen aan de eerste pilot: het scannen en indexeren van alle militieregisters. Doe mee!

Stadsarchief Amsterdam zoekt partners:

alle militieregisters van Nederland online?

Annemarie Lavèn ■



Inschrijvingsregisters voor de nationale militie, 1888.

In november 2009 verscheen in het *Archievenblad* het artikel 'Open archieven door crowdsourcing', geschreven door Ellen Fleurbaay. Dat artikel ging in op de mogelijkheden die het 'outsourcen' aan de 'crowd' biedt voor het archiefwezen. Alleen als heel veel vrijwilligers bereid zijn te helpen met het indexeren, en daarna wellicht ook transcriberen en vertalen, kunnen onze archieven voor het grote publiek ontsloten worden. Sinds het verschijnen van het artikel is een eerste stap gezet in de goede richting: het project 'Veel handen maken licht werk. Open archieven door crowdsourcing' is van start

gegaan. Hierbij wordt onderzocht hoe archieven nader toegankelijk kunnen worden gemaakt door de grootschalige, online inzet van vrijwilligers. We willen weten hoeveel vrijwilligers bereid zijn te helpen met het ontsluiten van archieven; moet er een beloning tegenover staan, en zo ja, welke? De 'crowdsourcing-site' moet snel, gebruiksvriendelijk en stimulerend zijn. Hoe geven we dat vorm? Uit ervaringen met de eigen Archiefbank weet Stadsarchief Amsterdam dat er een grote discrepantie bestaat tussen de kleine groep ervaren archiefvorschers die grondig historisch onderzoek verricht en het grote

publiek dat veelal meer geïnteresseerd is in genealogisch onderzoek en in de geschiedenis van eigen woning, buurt of stad. Is de eerste groep vertrouwd met de wijze waarop archieven traditioneel worden ontsloten via inventarissen, de tweede groep maakt vrijwel uitsluitend gebruik van archiefstukken die toegankelijk zijn via indexen. Het resultaat is dat zij slechts gebruikmaken van een klein gedeelte van wat de archieven te bieden hebben. Maar indexeren is nu eenmaal bijzonder tijdrovend en daardoor onbetaalbaar, en dan hebben we het nog niet over transcriberen of over her- of vertalen.

Voorwaarden

Om binnen relatief korte tijd toch méér ontsluiting te realiseren is crowdsourcing de aangewezen oplossing. Om dit op te zetten moet wel aan een aantal voorwaarden worden voldaan. De belangrijkste is dat de hoeveelheid te indexeren materiaal van voldoende omvang is. Voor een eerste pilot is daarom gekozen voor de militieregisters. Dat is letterlijk een bron van formaat: een schatting van 1 miljoen scans en 7 miljoen indexrecords lijkt realistisch. En in heel Nederland zijn bijna een eeuw lang militieregisters gemaakt en bewaard, zodat ze voor iedereen met Nederlandse voorouders relevant zijn.

>>



Naamindexen op de lotingsregisters, 1872.

Dat motiveert naar verwachting ook heel veel vrijwilligers.

De meeste militieregisters bevinden zich in de rijksarchieven, maar ook bij gemeente- en streekarchieven zijn militieregisters bewaard gebleven. Bij de rijksarchieven rusten vooral lotingsregisters en vanaf 1861 alfabetische namenregisters. Bij de gemeentearchieven zijn zowel inschrijvingsregisters, alfabetische lijsten als lotingsregisters te vinden.

Enorm potentieel

Wanneer alle Nederlandse militieregisters gescand zijn, is de volgende stap het benaderen van vrijwilligers. Omdat we streven naar het online indexeren van zo'n 7 miljoen gegevens, zijn duizenden vrijwilligers nodig. Vrijwilligerswerk op deze schaal vergt een grondige voorbereiding en goede communicatie om tot het benodigde aantal mensen te komen. Maar groot-schalige buitenlandse projecten als Family Search Indexing (250 miljoen transcripties) en Ancestry.com (na twee jaar de grootste 'online resource family history') hebben bewezen dat het kan. En ook al is het Nederlandse taalgebied klein, toch is ook hier een enorm potentieel aan vrijwilligers voorhanden. De Nederlandse Genealogische Vereniging alleen al heeft 11.000 leden, Genlias is in 2009 ruim 2 miljoen keer bezocht en de site Archieven.nl telt 810 Historische Verenigingen. Deze mensen zijn zowel potentiële ontsluiters als potentiële eindgebruikers van de indexen.

Vrijwilligers kunnen diverse redenen hebben om hun vrije tijd te besteden aan een bezigheid als het indexeren van archieven. Het werk wordt ervaren als leuk, interessant en van maatschappelijk belang. Daarnaast heeft betrokkenheid bij

een grootschalig genealogisch project een meerwaarde voor de deelnemers, evenals het verlenen van medewerking aan archieven. Eventueel kan er ook een beloning tegenover de geleverde arbeid staan, in de vorm van gratis scantegoed, lezingen, cursussen, rondleidingen, et cetera.

Snel, helder en eenvoudig

Om de crowdsourcing te faciliteren is een webomgeving nodig waar tegelijkertijd door veel verschillende mensen in gewerkt kan worden. De interface van de website www.velehanden.nl zal snel, helder en eenvoudig zijn, en de gebruiker stimuleren om zoveel mogelijk gegevens te indexeren. De site beschikt over een tool om middels meervoudige invoer de metadata te controleren. De resultaten van het vrijwilligerswerk moeten direct beschikbaar en leverbaar zijn op de zustersite www.militieregisters.nl. De levering van de scans via de webwinkel van de site maakt deel uit van de financiering van het project. Via deze archiefbank kan gezocht worden in de indexen en kunnen scans worden aangeschaft.

De namenindex van www.militieregisters.nl levert de bezoekers een schat aan genealogische informatie op: vrijwel de gehele Nederlandse mannelijke bevolking van het grootste deel van de negentiende en een stukje twintigste eeuw zal er te vinden zijn. Maar dat is alleen mogelijk als ook daadwerkelijk zoveel mogelijk militieregisters gescand en ontsloten worden. Daarom roept Stadsarchief Amsterdam alle archiefinstellingen die militieregisters beheren op tot deelname aan deze pilot. Ook voor de vrijwilligers is het immers van belang dat zoveel mogelijk archieven meedoen: alleen dan zal iedereen gebruik kunnen maken van de waardevolle historische informatie van deze bron.

De handen ineen slaan

Door de productie van ongeveer 1 miljoen scans als één opdracht aan te besteden, blijft de kostprijs van de scans zo laag mogelijk. Deelnemende archieven krijgen daardoor scans voor het economisch meest gunstige tarief. Het indexeren gebeurt door de vrijwilligers en is dus kosteloos. De archieven krijgen na afloop van het project, dat wil zeggen na ongeveer twee jaar, de index op de eigen geleverde scans. Ook kunnen zij gedurende

de projectperiode gebruikmaken van de websites www.velehanden.nl en www.militieregisters.nl en de bijbehorende op maat ontwikkelde software. De voorwaarden voor deelname zijn dat de deelnemende archiefinstelling de scankosten van de geleverde militieregisters voor haar rekening neemt, in overleg met de productiebegeleider het scannen en het transport van de archiefstukken voorbereidt, en gedurende de projectperiode haar scans beschikbaar stelt voor levering aan derden via de webwinkel van de website, als onderdeel



Lotingsregisters uit 1917.

van de financiering van het project. In juli 2010 start de Europese aanbesteding van het scantraject. Wij verwachten in december met de productie van de scans te kunnen beginnen en in april 2011 alle scans online te hebben, zodat beide websites gebouwd kunnen worden en de indexering van start kan gaan. Schrijf u nu in om mee te doen met dit project. Vele handen maken licht werk; alle reden voor de Nederlandse archieven om de handen ineen te slaan. ■

Meer informatie en aanmelden?

Kijkt u voor meer informatie op www.stadsarchief.amsterdam.nl/projecten. Heeft u nog vragen, dan kunt u contact opnemen met projectsecretaris Annemarie Lavèn: alaven@stadsarchief.amsterdam.nl. Heeft u technische vragen of vragen met betrekking tot de militieregisters, mailt u dan met productiebegeleider Nelleke van Zeeland: nvanzeeland@stadsarchief.amsterdam.nl.

U kunt uw archief aanmelden op www.stadsarchief.amsterdam.nl/projecten. Hier vindt u de voorwaarden voor deelname, een formulier voor een vrijblijvende informatieaanvraag en het deelnamecontract.

Annemarie Lavèn ■ projectsecretaris crowdsourcing bij Stadsarchief Amsterdam.